

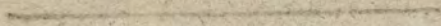
VI.

E. Rosted

1813

Steen = Robben.

VI

© 1902

III

© 1902 - 1903

Om
Steen = Kobben,

Phoca vitulina dentibus caninis testis.

LINNEI Fauna Svecica Pag. 2. No. 4.

Paa Norsk Kobbe.

Af denne er der mange Art-Forandringer, og maasse nogle, som ere mere end Art-Forandringer, og fortjene at ansees som væsentlige forskillige Arter.

Jeg agter nu fornemmelig at handle om den Art, eller Art-Forandring, som paa Norsk kaldes Steen-Kobbe, og paa Finsk Nuorjo, Jærge-Nuorjo, eller med det almindelige Kobbernes eller Søhundenes Navn Nuorjo.

I.) Descriptio, Beskrivelse.

- 1) Længden af de Bopne er $2\frac{1}{4}$ Alen.
- 2) Tykkelsen rundt om er $1\frac{1}{2}$ Alen over Brystet at regne, da den fra Brystet bliver alt smalere ned til Bagsveiverne, dog stilles noget, ligesom den er seet og maver til.
- 3) Hovedets Skikkelse ganske kort, meer lignende et Mopses end et Kattes Hoved.

4) Borsterne over Dinene ere 5 staaende i en Kredts, ligesom i en Borte.

5) Knabetsbarterne betegede, paa hver Side 7 Ordener.

Fremtandene i Overkiesien 6, i Underkiesien 4. En Huggetand paa hver Side, saavel i Over- som Nederkiesien, med den Forskiel, at de første staae noget fra Fremtanderne, men de sidste tæt ved samme. Tungen glat, fortit ganske spids, af Form som denne.

6) Armenes, Fremsvæivernes Arme i. e. Brachia retracta, tilbagetrukne inden for Brystets Huud. Fremsvæivernes Fingre eller Kloer 5, lange og smale, som efterhaanden blive mindre, hvoraf de indere næppe ere skifte eller splittede ad.

7) Laarene hænge sammen med Spælen. Bagsvæivene har 5 Fingre, hvoraf de ydere ere bredere, de mellemste kortere, sammenhæftede med en Svømmehuud, men Kloerne lange og smale, og de nederste eller ydere kortest.

8) Spælen eller Halsen er meget kort paa de Borne, ongefær en Finger lang, fladagtig og stump.

9) Ingen Dreklapper, Drebullet kan lukkes til ved at trækkes sammen, ligesom Næseborene, naar den er under Vandet.

10) Hunnen har tvende Yver, som ligge skulte, men trækkes ud af Ungerne, naar de patte, nemlig Borsterne, som ellers ligge tæt inde i Huden, og ere ganske smaa, da Yverne ere inden for temmelig store og flade, fulde af tyk Melk, som er af Smag sød og suren.

II.) Farven.

De gamle ere mørk asfegraa, med sorte lang eftergaaende Spetter meest paa Ryggen og ned paa Siderne; Bugen er lysfegraa, fielden spettet. Hunnen er mere lysfegraa end Hannen. Ungerne ere alle mørkere og sortere paa Ryggen med hvidagtige Spetter. Jeg har og nogle gange faaet Unger, som har havt en stor næsten snehvid Stæk paa Halsen, men dog rart. Undertiden og nogle meget lysere af Farve end de sædvanlige. Hannen, naar den er voksen, heder paa Finst Rock, Hunnen Kortjo, men Ungen Wisse.

III.) Opholdssted.

1) I Havet og Fiorderne, fornemmelig hvor der er mange Skier og store Stene, hvorpaa den kan hvile, pære sig, kaste sine Unger, (som gemeentlig er een, fielden to), og give samme at die, samt flygte op paa, naar han forfølges af sine Fiender i Havet, som fornemmelig ere den lille og store Wagn, hvorom Acla nidrol. Tom. 4. kan eftersees. Gaaktærringen regnes og for dens Fiende; thi naar den gaaer op i Soen, som gierne skeer om Sommeren, og leder efter Fode, skeer det ofte, at den gaaer ved de Skier, hvor Kobben ligger i Mængde, og naar hun seer sin Rands, slaaer med sin Spor eller Hale til Kobben, at den falder af Skieret, og strax er færdig med at gribe den fat.

Her i Transe Præstegjeld har den sit Ophold i Transebotten, beliggende under Transe Præstegaard i Senjen, hvor den er i temmelig stor Mængde formedelst de mange smaa og store Skier, hvorpaa den har sin Hvile, og er Kobbeveidet den største Herlighed derunder. Saadanne Kobbeveider ere og hvad Nordland angaaer adskillige Steder her i Fogderiet, men ei for Eierne af nogen Betyndhed formedelst de omslakkende Sinneres utilladelige Skyden, saasom i Tromsøen under Tromsø Præstegaard, hvor Præsten har liden Nytte deraf. Ligesaa

under Den Limmingvær i Sands Sogn i Senjen, hvor vel er en Mængde Kobber, og af Opsidderne bruges at fange med Garn, men deels fordi Havet er saa nær, at den kan tage Flugten til, naar den bliver efterfat, deels og for Finners Skyden kommer bort, saa at Forbelen for Opsidderne er kun lidem.

I Saltens Fogderie ere adskillige Steder Kobbeveider, saasom ved Zunsstad i Lødingens, ved Kielbotten i Hammerøe Præstegjeld, men allerbedst ved Gaarden Steegen i Steegens Præstegjeld, samt ved Dønnes Gaard paa Helgelund i Næene Præstegjeld, og flere andre Steder i Landet, som ligge ved Havsiderne.

Foruden denne Steen-Kobbe ere der mange andre Slags Kobber i Nordland, saasom:

- 1) Hav-Ere, paa Finst Hjne, stor som en Oxe, hvis Spek, naar den er stor og ret fedt, skal veie fra 7 til 9 Bogr, da Steen-Kobbens Spek neppe veier over $1\frac{1}{2}$ Bog, om den end er meget fedt.
- 2) Kile-nebb, paa Finst Fatte-Auorjo, det er Mave-Kobbe, fordi Finerne regne dens Hoved og Snude med en Keensbyrs Mave; nogle kalde den paa Norff Rabbuts Kobbe, fordi den skyder sit Skind frem i Vandet, synes det, naar man er langt derfra, som den havde en Rabbuts paa Hovedet. Den er ogsaa Udlandere bekiendt under det Navn Klappmûge.

En artig Historie maae jeg i Anledning af denne fortælle, som jeg har hørt af hans Holterværdighed Herr Biskop Gunnerns ved hans seneste Nærværelse. Nogle Bønder af Sands Menighed modte paa Sands Præstegaard i Maret 1767, da Biskopen var sammesteds nærværende, for at aflegge for ham et Vidnesbyrd, om en Havmand,

de nyflig havde seet, og som ellers i Nordland gemeentlig kaldes Klakke-Rall.

På den Kundskab Biskopen forud ved Stedets Præst velærbarlige Herr Michael Rildal om denne Sag havde bekommet, sluttede han, forend ovenbemeldte Bønder for ham forklarede, hvortledes deres Havmand havde seet ud, at samme maatte være Rik-Nebben, hvorfor Biskopen ved ovenbemeldte Herr Rildal udsørlig for dem lod beskrive Rik-Nebben, og spørge om deres Havmand eller Klakke-Rall ikke havde seet fuldkommen ligedan ud, hvilket de alle bekræftede, og tillige da dem var blevet sagt, at dette ved Herr Pastor Rildal beskrevne Dyr var en Kobbe, kaldet Rik-Nebb, enstemmigen tilstode, at den af dem alle seete Havmand eller Klakke-Rall blev intet andet end bemeldte Riknebb. Næst Hav-Ennen er denne Kobbe den største af alle.

3) Os Kar-kobbe, paa Finst Gotthe eller Gatthe, er ikke større end en Steenkob-Unge, der er otte Dage gammel, neppe $1\frac{1}{2}$ Alen lang, er fortil tykkere end en Steenkob-Unge, og har sit Navn deraf, at den nogenledes ligner et Øskar i en Baad; har og længere Haar end Steen-Kobben, og har ingen Spetter paa Kroppen, men er overalt hvidagtig, dog paa Ryggen noget hældende til graat. Undertiden sees den her i Tranøebotten, om Vinteren eller tidlig om Vaaren, ved hvilken Leilighed jeg nogle gange har ladet den skyde.

Steen-Kobbens Ungleid er ved Sommerføelhværv eller Sanct Hans-tid. Parretiden falder ind først i Septembermaaned, ved hvilken Tid de stærk flokke sig sammen. Hunnen ligger vild oven paa Skieret, naar de lobe sammen. Hannerne bides og staaes dygtig, og seer man dem ofte af Lyflighed og Raadhed at springe over en Favn over Soen lige i Beiret, og med Hovedet lige ned igien, hvilket ogsaa skeer, naar

de vente stærkt Veir. Hver har sin egen Mage, saa at ingen Polygamie blant dem finder Sted. Ungen dier i otte Dage, hvorefter Moderen slaaer den fra sig. Derpaa begynder Kobbeveidet.

Sidst i Juliimaaned eller ved St. Olafstid falde Steen-Kobbene deres Haar, hvorfor de da formedelst Skindets Uduelighed ikke fanges eller skydes. Det er mærkvaerdigt, at Ungerne falde deres Haar første gang i Moders Liv, henvod nye Korsmissetider eller først i Mai; men disse Haar ere nygere og tettere, og ligne mere Uld end de, de siden faae, samt ere overalt hvidgraae uden Spetter. Naar man berragter et Skind af en nyefodt Unga, finder man noget af denne Uld lost liggende paa de andre Haar, som man lettelig kan tage af; ellers falde Ungerne de nye udvorne Haar ikke forend Aaret efter igien, paa samme Tid som de Boyne. Om-Hosten, da de kan have meest Fode, ere Steen-Kobbene maverst, derfor agter man dem ikke til den Tid, men om Vinteren blive de fede, og ere om Vaaren, naar Foden er mindst, allerfedest, efter det gamle Ordsprog: Naar Souven (Haaret) er maverst, er Kobben fedest. Naar man om Hosten faaer Kobben, er gemeentlig hans Mave fuld af Fisk, men om Vaaren, da han er fedest, er hans Mave ganske tom; heller ikke har jeg fornummet noget synderligt i hans Mave om Sommeren ved Veidetiden.

Veidet skeer saasom bekiendt, deels ved Skud, deels ved Garn; det skeer sielden, at man kommer den saa nær, at man kan naae dem med et Skud af et Haglgevær; dog kan hende sig undertiden, især hvad Ungerne angaaer, men man betiener sig dog gemeentlig af gode Riffer, som naae halvandet til 200de Skridt. Man skyder ham deels paa Soen, deels paa Skieret, naar man kan komme i Skul for den. Paa Isen er det ikke got at komme den saa nær, da den gemeentlig ligger nær paa Isbredden i 100de Tal, og styrter sig strax i Soen, naar den merker

merker til nogen Fart, saasom den seer Mennesker eller en Baad komme, eller befrygter saadant formedelst Fuglenes Skrig; og er den overalt meget forsigtig, saa at der vil stor Konst til, naar man vil stiele sig paa den. Naar den om Vinteren eller Vaaren ligger paa et Isflag, som er hans bedste Leie, og samme flyder paa et got Skud nær Landet, kaster den sig gemeentlig deraf i Soen, om den end aldrig faae noget Menneske. Naar der er stor Ebbe, saasom om Vaaren, bliver den derfor heller ikke ligger paa Skieret eller Stenene end til Soen er halv falden, paa det at Veien til Soen ikke skal blive den for lang, naar den overrumples. Og forend den begiver sig paa et Skier, staar den ofte opreist i Soen mod Landet, for ved sin Veir eller sin Lugt at undersøge, om der ere Folk i Nærvaerelsen, uagtet den ingen seer.

Naar man vil skyde den paa Skieret sigter man til Hovedet, Halsen eller midt i Brystet, men paa Soen faaer man ikke lettelig see til mere end Hovedet. Det kan vel hærde sig undertiden, at den endog i Soen reiser sig i Veiret, saa at man dog faaer see Halsen og Brystet, men den dukker da strax under igien, naar den seer Folk, saa at det ikke vilde lykkes at treffe ham i denne Silling, med mindre man staar færdig med opspændt Hane saasnart den saaledes lod sig see, og man derhos var den nær nok.

I Svømmingen paa Soen gaaer det ikke lettelig an at treffe den, med mindre man var den nær omrent 30 Skridt, hvorfor man, naar man er længere derfra, maae vie indtil den holdes stille, og man i det mindste seer Hovedet; i øvrigt maae man, naar man vil skyde den, saa meget mueligt er, lave det saaledes, at han ikke ved sin Lugt eller Veir erfarer eens Nærvaerelse for Skudet; man er lykkeligst, naar han ikke ved Hielp af Vinden kan veire en; thi meget vel seer han ikke ret
 lange

langt fra, af hvilken Aarsag det gemeentlig gaaer lykkeligst, naar Bunden staaer fra det Sted, hvor Robben er, eller i det mindste er stille. Det er got, naar og Solens Glands blinder hans Dine.

Derneft fanges den og med Garn. Dette er 14 à 15 Favne langt, nemlig Skudten, som det hedder, hvilket Navn et Garn faaer, naar det i Henseende til sin ydere Rand er fastet til et Louv, ved hvis ene løse Ende det fastgjøres, hvor det bliver sat. Dette Louv kaldes ellers Tælne paa visse Garn, saasom Torste, Sild- og Laxegarn, gaaer Tælnen rundt omkring deres Rand, og alle Masket i Randen blive dertil fastede; men hvad Robbegarnet angaaer, saa bliver ikkun den øverste Rand fastet til Tælnen i Henseende til hver tredie Maske, saa at to Masker altid oven til ere løse.

Hoigheden eller Dybheden af Garnet retter sig efter Grunden og Søens Dybhed ved Skieret eller Stenen, hvor det skal sættes.

Mine Garn, som jeg betiener mig af i Tranøebotten, ere $1\frac{1}{2}$ Favndybe, og har hvert Garn tabt ved Skudningen imod tredie Part i Længden, og omtrent $\frac{1}{2}$ Favndybde; thi da det nyelig var bunden og uskudt, det er ei fastet til Tælnen, var det 18 à 20 Favne langt og 2 Favndybt, da de ere ikke alle Tider lige lange, ligesom Distancen imellem Skierene er og Bunden er beskaffen, hvor man sætter dem.

Naar det er skudt og udsat, forestiller det en aflang Firkant, hvoraf de tvende lange Sider staae op og ned i Søen som en lang Væg, og alle Maskerne ere da Firkanter med fuldkommen lige Sider eller Kvadrater, hvilke maae bindes saa store, at en Mand's Hoved indtil midt i Vandet kan gaae ind i enhver af dem. Den ene forlængede Ende af Tælnen, hvorved jeg allerede tilføen har meldet, at Garnet gjøres fast, er en halv til en heel Favndybe lang, og bindes omkring Tang og Tare,
som

som kan vore paa Skieret eller omkring en Steen, som kan ligge der paa, eller man selv har bragt død hen.

Paa det at Garnet kan komme til at staae lige op og ned i Soen, blive der fæstede Ravler ved den øverste Rand. Disse ere Tøndestaver tilspidsede i begge Ender, ved hvilke de oventil bindes fast til Tælner, og saavidt svødnede at de see fortagtige ud. Imellem Ravlerne lades et Rum aabent, saa langt som Ravlen er, paa det at man beqvemmelig og ordentlig kan folde Garnet sammen, naar man vil tage det op og føre det fra et Sted til andet, eller paa anden Maade behandle det. Den anden ydere og øvre Ende af Garnet, eller Tælner staaer frit i Soen, og gøres ikke fast; og i den nederste modstaaende Kant af Garnet hænges en liden Steen paa det, at det kan holdes lige, og ei ved Strømmen eller Vinden skal drives til Skieret, eller i andre Maader bringes i Uorden.

I Hensende til Sildegarn pleier man komme Tære i Barkelouen, som er en Afslud, hvori man søger Bark af Birk, Furu, Olier, (Elle) eller Asp, for dermed at farve Garnet mørkt og tillige styrke det; men det er ikke raadeligt at komme Tære i Louen, hvormed man vil farve og hærde Robbegarnet, end meget mindre at komme Tære paa noget Skier; thi denne saavel som alt anden streng og fremmed Stank skyer Robben for.

Hvad nu Maaden angaaer, hvorpaa Robben ved Garnet fanges, saa gaaer det saaledes til: Garnet staaer ved et af de Skier eller Stene, hvor den pleier at gaae op paa; naar den nu vil derhen, gaaer den gemenlig rundt om Skieret, for at erfare om den er ganske sikker, da den nødvendig, naar den ikke bemærker Garnet, løber med Hovedet ind i en af Mafferne, hvorubas han ei igien kan drage det tilbage, saa som hans egne Haar staae imod, derpaa betiener den sig af alle sine

Sveiber, og arbejder og slaar af alle Kræfter for at komme ud igjen, hvorved den alt mere og mere forvikler sig, saa at den til Slueningen ikke kan vove sig, og derfor ei kan undkomme, naar den engang er kommen i Garnet, saafremt det er got og stærkt, og Løvet tilligemed fastet ved Skieret eller Stenen tillige holder.

Naar den skal udtages af Garnet, slaer man den paa Hovedet oven for Næsen med en Klubbe eller Øhammer, eller hvad andet man kan have ved Haanden, hvorved den kan faae et dygtigt Slag, saa at den strax doer, eller i det mindste falder i Svime. Det første er det sikkerste.

Paa denne Maade fanges fornemmelig Ungerne, naar Moderen har forladt dem; thi de gamle gaae ikke lettelig i Garnet, men vide vel at vogte sig derfor, endog om Ratterne ere mørke, da de ved blotte Beiret merke, at der er Fare paa Færde.

I de 13 Aar jeg her i Transe har været Præst, har jeg ikke faaet nogen gammel Kobbe i Garnet; og min Huusmand, som i 40 Aar har været ved Kobbeveidet i Transebotten, beretter mig, at der heller ikke i al den Tid har været fanget meer end een gammel tillige med sin Unge, hvilken Fangst blev meget befordret, deels ved det at Binden stod fra Kobben til Garnet, og deels ved det at Ungen formedelst sit Skrig, nødte Moderen at søge hen til Skieret at han kunde faae Die.

Det hænder sig ofte i Beidetiden, naar det er stille paa Søen, at man kan liste eller stiele sig paa en og anden Unge, naar han om Morgen ved Solens Opkomst ligger og sover paa Søen; det er sielden man treffer den sovende paa Skier, at man paa den Maade kunde faae den, dog hænder det sig undertiden.

Den tredie Maade man betiener sig af til at fange Streen Kobben paa, er med Jernkroge.

Bel har jeg hørt, nogle har brugt Kroge fæstede enten i en Stok
 eller et langt Bord, der med Louv har været fæstet under Tangen ved
 Skieret; men da saadan Stok eller Bredt lettere kan sees igiennem
 Vandet, naar Robben engang er bleven dem vaer, endskiont Krogene
 ikke kunde behoves saa lange deri, som naar de blive udlagt paa Louv.
 Jeg har derfor fundet det bedre og bequemeligere at legge Krogene,
 som ere slagne saa lange, at hver Legg eller Arm derpaa er mod $\frac{1}{2}$ deel
 Alen lang, dog i heelt, saa at naar de legges ud paa Skieret, ligger de
 dobbelt med tvende Kroge lige i Veiret, og Krogen forsynet med sit
 Ughald, som en anden Angel, hvilket Tegningen viser. De maae være
 saa tykke som en vopen Mand's lille Finger i det mindste, af got seit Jern,
 ellers brekkes de af. Disse Kroge fæstes paa Haartou af brune og
 mørkagtige Hestehaar, der ere næsten af samme Farve som Louvet, da
 man isteden for at binde dem til Louvet med Hysingtraad kaster et
 Halvkast af Louvet op i Bugten af Krogene. Naar man vil legge
 disse Kroge ud, seer man ud saadant Skier, hvor Robben sædvanlig
 ligger, og tillige at Vinden er beqvem, da Robben ikke gierne legger sig
 op, naar Vinden og Bolger gaacr paa Skieret, ligesom maae agtes
 ved Garnene. Kan man da have saa langt et Louv, enten af Heste-
 haar lagt, eller andet af Hamp, som maae være barket, en Finger tykt
 i det mindste, at det kan naae rundt om Skieret, er det bedst, og tillige
 saa mange Kroge, at de kan ligge saa tæt, at en Robbe neppe skal kuane
 komme imellem, uden han maae blive hergende, saa bliver Fordelen des
 større. Louvet maae forsvarlig bindes med begge Ender om Stene, som
 enten ligge paa Skieret, eller bringes derhen.

Krogene maae legges ud, naar det er fuld Ebbe, at man da passer
 det med at legge dem saa, at naar Søen igien er vel halv falden, man
 da er færdig at komme og overrumple Robben med et lost Skud, da

han i en Hast skal springe til Soes, men vender med det samme i Krogene, som endelig maae være saa store, at de gaae ind i Røder; thi ellers kunde Kobben arbejde sig løs deraf, naar de alleene tog i Skindet og yderst i Spekket; især naar man ei skulde være nærværende; thi det kan hændes, naar en Mængde Kobber ligger paa Skieret og bides eller slaaes, at en eller anden des Marsag kunde komme i en Krog, og slide sig af, naar den ei kommer i Rødet, og med det samme sover alle Krogene i Worden, at ikke flere komme deri. Skulde man see, at han haver fæstet det Skier, hvor de ere fæste, maae man flytte dem til et andet, og see til dem, hver gang Soen er halvfalden, om Veiret tillader det, dog ei at komme saa nær, at Kobben derved bliver skrekket deraf, som bedst ved Hielp af Riffert lader sig gjøre.

Naar Krogene af Soen kan blive forrustede, eller paa anden Maade blive stumpe af at trækkes ned af Skieret, maae de tilspidises og hveskes med en Fil, at de blive hvasse, om de ellers skal bide paa det seie Skind. Man maae og være forsynet med en beqvem Rolle eller andet Middel, naar man stiger paa Skieret for at trække Kobben som sidder fast i Krogen til sig, at man strax i hans Pande over Dinene kan slaae ham til døde, hvis man vil undvære et slemt Bid.

1) Nytten af Kobben.

Skindet, naar det er af voksne Kobber, bruges til at trække Rufferter over med, samt og bruges af Finnerne til Roemagsaaler især om Vintertiden, med Haarene paa, hvilke de klippe, at de ei formeget skal glide under dem. For at have des længere Nytte af disse Saaler, skave de Bark fin og legger lidt i dem, og saaledes ved Goddernes Varme bærre dem.

De kunde vel og bruges som andet Lær, naar man kunde faae dem vel barkede, især af de større Arter; men ved det at de trekke Band til sig igiennem Haarhullerne, som gierne staae aabne, naar de blive tørre, bruges der ei at anvendes Umas paa at barke dem. Vil man lade dem fældbærede, ere de meget stærke til Buxer og Troier. Et vopen Steenkob-Skind gielder her i Senjen 4 Mark Danske.

Skindet af Ungerne gielder 1 Mark, og naar de ere smaae 12 Skilling. Naar de ere smukke bruges de til Klæder, Bæste, Troier og Buxer, da de, om ere lyse af Farve, kan lade sig færvte. De bruges og til Hynder og Reisedyner eller Badsække. Ellers bruges de her i Landet meest til Underfoder, det er at trekke under Skierne, som Folk om Vinteren bruge at gaae oven paa Sneen med. Disse Skier bruges i Nordlandene af lige Længde, ongefær til 3 Ellen lange, og fores med Kobbe-Skind, paa det de desbedre kan gaae op imod Bakkerne, uden nogen Sidegang, og vende ned af Bakkerne med en hastig Fart paa de glatte Haar.

Disse Unge-Skind bruges og til Huebrem og Tobaksrødsker, da de deels farves blaa, deels med egen Farve; dertil er gemeenlig Dystings Unge-Skind de fineste og bedste. Det er de Unger, som af Moderen forkastes første gang hun foder; da det er meget rart at hun første gang beholder sin Unge med sig, især hvad Steenkobbe-Arten angaaer; men de andre Kobbe-Arter ere mig ubekjendte.

2) Spekket,

Som paa Steen-Kobben, naar den er ret feed, er vel 2 Fingre tykt, bruges her i Senjen helst at salttes, da Bogen gielder 1 Rdr., men usaltet 3 Ort, eller 4 Mark 8 Skilling. Det saltede Spek bruges baade af Nordmænd, forstaae gemene, og Finner, helst til haardbugned

eller udblødt Sei, isteden for Smør eller anden Døp, og spises af fine Ekkere med største Appetit, da de tage et Stykke Fisk og en liden Bid Spek til; nogle bruge det speget, som siges: det er meget bedre end kogt; de fleste bruge det kogt. Til min Huusholdning for Tienere gaaer til om Aaret $1\frac{1}{2}$ Tønde. Trondhiems Børgere ere begierlige derefter for at sælge det ud til fattige Folk, naar de komme til Byen. Ellers kunne man nok blive af dermed, om man havde Døerflod deraf. Endeel især Finnerne bruge Spekket isteden for andet Smul til Brød, ja og spise det med Appetit til tør Sei.

Frem- og Vagsveiverne kogte og Skindet vel affkrellet, nedlagte i skarp Saltlage, som anden Sylt, ere for en Liebhabers Smag, naar de dryppes i Ediske, i det mindste lige saa gode som Svinefodder. Paa andre Steder, saasom paa Dønnegaard paa Helgeland, smeltes Spekket til Tran. Til en Tønde Tran gaaer 9 Boger Spek. Bedst bliver det, naar det hakkes i en Hakstok med et liden Hul i Enden, hvor Fedmen rinder ud i et dertil begæemt Trug, eller og at Hakkestokken er saa lang, at man kan sætte et Skillerum, hoorunder er en liden Abning, at Fedmen kan rinde i den anden Deel af Stokken, som man kan øse den af. Naar man da har hakket Fedmen af Spekket, slaaer man den i en stor Gryde eller Kiedel at koge den. Denne Tran skal være en af de beste Slags, skiont Prisen derpaa er vel ei den bedste, ellers kunde man bedre legge sig derefter.

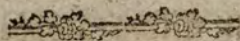
3) Kiedet

Spises af fine Ekkere med allerstørste Appetit, især ferkt. Jeg har paafundet at sælge det til Tienestefolkene, og naar det er vel udvaudet, maae det ei skielne fra andet Kied i Smagen, undtagen det seer noget sortere ud end andet Kied. Dette har ei tilforn været brugt, men antages nu for got. Merkeligt, endskiont Kobbens Fode er ei andet end
Fisk,

Fisk, saa gaaer der dog ingen Fiskefugl enten af Riedet eller Spekket. Jeg har ladet mig fortælle, at paa andre Steder bruges Riedet saaledes: at naar Spekket er affaaet, stekkes Kroppen ved Ryggen, ligesom et Evin, saltet og røges, men ei brugeligt i Senjen, det mig er vitterligt. Jeg saa med Forundring i Foraaret, da en Fin var hos mig for at skyde Kobbe; hvorledes han benyttede sig endog af Tarmene, som han sagde paa Tilspørsel: at de snoede og gjorde dem rene, skar dem smaa, som Sundemaver, kogte og spiste dem. Slige Retter passe sig til slige Maver. Hjertet, Nyrene og Leveren spises og.

Maven helst af de voksne Kobber blæses ud som en Blære, og kaldes Kobbe-Hil, har en lang smal Hals, bruges at bære Tran udi, som de slaae paa Lampe, og til den Ende henger i deres Stuer eller Gammer. Flinnerne eller rettere Lapperne, naar de kan faae den, fører tildeels Brændevin derudi; af Marsag, om den falder ned for dem, gaaer den ei itu, eller noget spildes. Maven af Kobbeungerne, som fanges medens de endnu die Moderen, og har Melken i sig, er ligesaa god, om ikke bedre end den Kiese man tager enten af Kalve eller Lam, til at Kiese Ost med.

Det maatte vel ei anses underligt, om jeg og her rører lidet angaaende den Medicin, som man her til Lands benytter sig af Robben med, og den bestaaer fornemmelig udi Blodet, der koges som et Bildbrad, som man i Danmark kalder sort Suppe; men ei alle Naturer taale den, med mindre det vel spædes ud med Vand. Denne Ræt er et særdeles Middel antiscorbuticum, der drives ud per Sudorem, ved Sveden. Lungen tørret og pulveriseret er god for Creature, som plages af Lungefor. Ligesaa siges og, at naar man kan bekomme Robbemælk at give dem, der har Søcondi, at det skal hielpe derfor.

Forklaring over Raaberne.

TAB. I.

- a) Garnet, udsat som det bør staa ved Skieret. Dets Længde er 14 Favne, og $1\frac{1}{2}$ dybt.
- b) To Unger som gaar, og en er nærmere end den anden, at om den ene kommer i Garnet, kan den anden enten unddrømme, eller af Forstøkkelse ogsaa rende der, og altsaa kunde de begge komme derudi, som ofte skeer.
- c) En Kobbeunge, indviklet i Garnet.
- d) En Uuge, som sæer den anden ligge indviklet i Garnet og skriger, søger til Dunds og slaar med Dagsveivene i Søen.

TAB. II.

Fig. I. Krogenes Dannelse. Leggen mod $\frac{2}{3}$ Allen lang.

Krogen peger lige op til hver sin Leg, saa at Spidsene staae lige i Vinkret, om de ellers skal gaar ind i Kobben.

Fig. II. Det Skier, som Krogene ligge udlagte paa, og flødes over naar Søen floer, men efter hvert Søen falder legger Kobben sig op; men naar da Søen er vel halv falden, maae man see derhen; er den liggende paa Skieret, maae den useilbarlig falde udi Krogene, naar han bliver strekket, og de ellers ere vel udlagde.

Fig. III. Skieret, hvor nogle Kobber ere komne i Krogene, ved de ere sprungne af fomedelt Vaadens Komme.

